

जे जे आपणासी ठावे, ते ते इतरांसी सांगावे शहाणे करूनी सोडावे, सकळ जन
संरक्षापक्क संपादकः
कै. दैविदासराव रसाळ
गोदातीर समाचार
संपादक
केशव धोणसे पाटील

अक्षर ओळखीपलीकडची साक्षरता कोठे आहे ?

‘साक्षरता’ म्हटले की, एखाद्या व्यक्तीला वाचता-लिहिता येते का, एवढाच प्रश्न आपल्या डोळ्यांसमोर उभा राहतो. पण एकविसाव्या शतकातील साक्षरतेची व्याख्या आता एवढ्यापुरती मर्यादित राहिलेली नाही. नाव लिहिता येणे ही साक्षरतेची सुरुवात असू शकते; पण समजून वाचता येणे, योग्य निर्णय घेता येणे, आर्थिक व्यवहार सुक्षितपणे करता येणे, डिजिटल जगात वावरता येणे आणि लोकशाही प्रक्रियेत आत्मविश्वासाने सहभागी होता येणे ही खरी साक्षरता आहे. जगात आजही सुमारे ७३९ दशलक्ष तरुण आणि प्रौढांना मूलभूत साक्षरतेची कौशल्ये अवगत नसल्याचे युनेस्कोच्या आकडेवारीतून स्पष्ट होते. त्याहून चिताजनक बाब म्हणजे चारपैकी एकापेक्षा अधिक मुलांना कमान अपेक्षित वाचनक्षमता प्राप्त होत नाही. शाळेत प्रवेश मिळणे आणि खऱ्या अर्थाने शिक्षित होणे या दोन वेगळ्या गोष्टी आहेत, हे या आकडेवारीने अधोरेखित केले आहे. भारताची स्थितीही याच विरोधाभासाची आहे. सहा ते चौदा वर्षे वयोगटातील मुलांचे शाळेतील प्रवेशाचे प्रमाण ९८ टक्क्यांहून अधिक असणे ही निश्चितच अभिमानाची बाब आहे. मात्र, शाळेत दाखल झालेली मुले अपेक्षित पातळीवर शिकत आहेत का, हा अधिक गंभीर प्रश्न आहे. ग्रामीण भागातील १४ ते १८ वर्षांच्या अनेक विद्यार्थ्यांना दुसरीच्या स्तरावरील मजकूरही सहज वाचता येत नाही. साधी इंग्रजी वाक्ये वाचण्यात आणि प्राथमिक गणिती उदाहरणे सोडवण्यातही मोठ्या प्रमाणावर अडचणी असल्याचे अहवाल सांगतात. म्हणजेच आपण ‘शाळेत जाणारी मुले’ वाढविली; पण ‘शिकणारी मुले’ पुरेशा प्रमाणात निर्माण करू शकलो का? हा प्रश्न आता शिक्षणव्यवस्थेने स्वतःला विचारण्याची वेळ आली आहे. राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० ने साक्षरतेची व्याप्ती वाचन-लेखनाच्या पलीकडे नेण्याचा योग्य प्रयत्न केला आहे. मूलभूत साक्षरता आणि संख्याज्ञान, आकलनशक्ती, चिकित्सक विचार आणि जीवनकौशल्ये यावर भर देणे आवश्यकच आहे. कारण प्राथमिक शिक्षणाच्या टप्प्यावर मुलांच्या मनात ज्ञानाचा पाया भक्कम झाला नाही, तर पुढील शिक्षणाची इमारत कितीही आकर्षक असली तरी ती कमकुवतच राहणार. यासोबतच शाळा सोडणाऱ्या मुलांचा प्रश्नही तितकाच गंभीर आहे. प्राथमिक स्तरावर गळतीचे प्रमाण कमी झाले असले तरी माध्यमिक शिक्षणाच्या टप्प्यावर अनेक मुले शिक्षणव्यवस्थेबाहेर पडतात. गरिबी, कुटुंबाची आर्थिक परिस्थिती, शाळेचे अंतर, घरातील जबाबदाऱ्या, बालविवाह आणि ग्रामीण भागातील मर्यादित शैक्षणिक सुविधा ही त्यामागील प्रमुख कारणे आहेत. प्रत्येक मुलाला शाळेत आणणे जितके महत्त्वाचे आहे, तितकेच त्याला माध्यमिक शिक्षण पूर्ण होईपर्यंत शाळेत टिकवणे महत्त्वाचे आहे. आज साक्षरतेसमोरील आणखी एक मोठे आव्हान म्हणजे डिजिटल साक्षरता. आधार, यूपीआय, ऑनलाइन बँकिंग, टेलिमेडिसिन, ऑनलाइन शिक्षण, सरकारी योजनांचे पोर्टल, दैनंदिन जीवनातील जवळपास प्रत्येक क्षेत्र डिजिटल होत आहे. स्मार्टफोन हातात असणे म्हणजे डिजिटल साक्षरता नव्हे. चुकीची माहिती ओळखता येणे, ऑनलाइन फसवणूक टाळणे, पासवर्ड आणि वैयक्तिक माहिती सुरक्षित ठेवणे, डिजिटल आर्थिक व्यवहार समजून घेणे आणि सरकारी सेवांचा योग्य वापर करता येणे ही आजच्या काळातील आवश्यक कौशल्ये आहेत. विशेषतः ग्रामीण भागातील नागरिक, महिला, ज्येष्ठ व्यक्ती आणि पहिल्या पिढीतील शिकणाऱ्यांसाठी डिजिटल दरी मोठे आव्हान आहे. केवळ मोबाईल किंवा संगणक वाटून ही दरी संपणार नाही. तंत्रज्ञान वापरण्याचा आत्मविश्वास आणि त्यामागची समज निर्माण करावी लागेल. यासाठी शिक्षकांची भूमिका सर्वांत महत्त्वाची आहे. दर्जेदार शिक्षणाची सुरुवात दर्जेदार अध्यापनापासून होते. शिक्षकांना केवळ अभ्यासक्रम पूर्ण करण्याचे लक्ष्य देण्यापेक्षा विद्यार्थ्यांना समजून शिकविण्यासाठी आवश्यक प्रशिक्षण, साधने आणि स्वायत्तता देणे गरजेचे आहे. शिक्षणव्यवस्थेच्या केंद्रस्थानी विद्यार्थी असला पाहिजे आणि त्या विद्यार्थ्यांच्या बौद्धिक विकासाच्या केंद्रस्थानी शिक्षक. साक्षरतेचा संबंध केवळ शिक्षणाशी नाही; तो स्वाभिमान, रोजगार, आर्थिक स्वावलंबन, सामाजिक न्याय आणि लोकशाहीशी आहे. साक्षर नागरिक सरकारी योजना समजून घेऊ शकतो, आपले अधिकार ओळखू शकतो, फसवणुकीपासून स्वतःचे संरक्षण करू शकतो आणि सार्वजनिक प्रश्नांवर विवेकाने मत व्यक्त करू शकतो. शाळेत प्रवेश घेतलेले प्रत्येक मूल शिकते आहे का? प्रत्येक विद्यार्थी दहावीपर्यंत पोहोचतो आहे का? प्रत्येक प्रौढाला आयुष्यभर शिकण्याची संधी आहे का? आणि प्रत्येक नागरिक डिजिटल जगात सुरक्षितपणे वावरू शकतो का? या प्रश्नांची उत्तरे सकारात्म क असतील, तेव्हाच आपण खऱ्या अर्थाने साक्षर समाज निर्माण केला असे म्हणता येईल. अक्षरज्ञानाने डोळे उघडतात; पण समज, विवेक आणि कौशल्ये माणसाला जगण्याची दिशा देतात. म्हणून भारताची पुढची साक्षरता मोहीम ‘अक्षरओळख’ नव्हे, तर ‘सक्षम नागरिक’ घडविण्याची मोहीम असली पाहिजे.

दुष्काळी परिस्थिती आणि आर्थिक कोंडीत सरकार ट्रॅप तर प्रत्येक हालचालीत जनता ट्रॅक

केंद्र आणि राज्य सरकार सुरक्षा, पारदर्शकता आणि क़र आकारणी अधिक मजबूत करण्यासाठी वेगवेगळ्या स्तरांवर विविध महत्त्वाच्या गोष्टींवर हायटेक आणि रिअल-टाइम मॉनिटरिंग म्हणजेच थेट देखरेख ठेवण्यास सुरुवात करणार आहे. महाराष्ट्र सरकार दुष्काळ आणि आर्थिक संकटामुळे लाडकी बहीण योजनेसह एकूण २६ प्रमुख लोककल्याणकारी योजना आणि २५ शासकीय धोरणांवर महाराष्ट्र तांत्रिक सहाय्यता कक्ष (महा-टॅक) द्वारे भारतीय व्यवस्थापन शिक्षण संस्था मुंबई (आयआयएम मुंबई) च्या सहकाऱ्याने रिअल-टाइम मॉनिटरिंग म्हणजेच थेट देखरेख करणार आहे. याशिवाय, माहिती आणि जनसंपर्क संचालनालय (डीआयपीआर) अंतर्गत प्रसारमाध्यम, डिजिटल प्लॅटफॉर्म आणि सोशल मीडियावरील सर्व प्रकारच्या सकारात्मक व नकारात्मक बातम्यांचे अवलोकन करण्यासाठी राज्य सरकारने स्वतंत्र मीडिया मॉनिटरिंग सेंटरची स्थापना केली आहे. ज्याद्वारे सरकारविरोधी किंवा शासनाशी संबंधित बातम्यांवर सतत नजर ठेवली जाते. सांगायचे ताल्पर्य म्हणजे सध्या सरकारचा मुख्य भर हा सरकारी योजनांचा खर्च, दुष्काळी उपाययोजना आणि सोशल मीडियावरील बातम्या ट्रॅक करण्यावर आहे.

२६ प्रमुख लोककल्याणकारी योजना आणि २५ शासकीय धोरणांवर प्रत्यक्ष नजर ठेवून १.२० लाख कोटी रुपयांपेक्षा जास्त निधीच्या खर्चाचा मागवा घेतला जाणार आहे. आयकर विभागाकडून बँक खात्यांमधील मोठ्या रोख (कॅश) व्यवहारांवर बाराकॉडे लक्ष ठेवले जाणार असल्याने वर्षाला १० लाख रुपयांपेक्षा जास्त कॅश डिपॉझिट किंवा विथड्रॉवल झाल्यास सरकारकडून नोटीस येण्याची शक्यता आहे. ५ हजार रुपयांपेक्षा जास्त मूल्याचे सर्व डिजिटल व्यवहार आणि यूपीआय ट्रान्झॅक्शनसच्या रेकॉर्डवर सरकार लक्ष ठेवल्याने डिजिटल पेमेंट ट्रॅक होणार आहे. सुरक्षितता

आयुष्यात देवाकडे समळ मागण्यापेक्षा, जे मिळते त्यात समाधानी राहण्याची बुद्धी मागा; या जगातलं समाधान हेच सर्वात मोठं सुख आहे.	
माणूस जन्माला येतो तेव्हा त्याच्या हातात काहीच नसते. आणि या जगाचा निरोप घेतानाही तो काही घेऊन जात नाही. तरीही या दोन टोकांच्या मधल्या प्रवासात तो आयुष्यभर काही ना काही मिळविण्यासाठी धावत राह-तो. पैसा, घर, जमीन, वाहन, पद, प्रतिष्ठा, प्रसिद्धी, यश... इच्छा संपत नाहीत आणि अपेक्षानाही अंत नसतो. एक मिळाले की दुसरे हवे असते आणि दुसरे मिळाले की तिसऱ्याची आस लागते. या सततच्या ‘हवे आहे’च्या प्रवासात माणूस अनेकदा ‘माझ्याकडे काय आहे ?’ हेच विसरून जातो. खरे तर आयुष्य सुंदर होण्यासाठी प्रत्येक गोष्ट मिळणे आवश्यक नसते; मिळालेल्या गोष्टींचे सौंदर्य अनुभवता येणे आवश्यक असते.	
आज आपण प्रगतीच्या काळात जगत आहोत. विज्ञानाने जग जवळ आणले आहे. तंत्रज्ञानामुळे सुखसोयी वाढल्या आहेत. हा-तालील मोबाईलवर जगभरातील माहिती मिळते. पूर्वी तासन्तास लागणारी कामे काही क्षणात होतात. पण एक प्रश्न मात्र कायम आहे, सुखसोयी वाढल्या, मग मनाचे समाधान का वाढले नाही? कारण सुख आणि समाधान या दोन वेगळ्या गोष्टी आहेत. सुखाच्या वस्तूमुळे मिळू शकते; समाधान मात्र मनाच्या अवस्थेतून जन्माला येते. नवीन मोबाईल घेतल्यावर काही दिवस आनंद होतो; नवीन वाहन घेतल्यावर उत्साह येतो; नवीन घर मिळाल्यावर अभिमान वाटतो. पण काही काळाने त्या गोष्टी रोजच्या जीवनाचा भाग बनतात. पुन्हा एखादी नवीन वस्तू हवीशी वाटते. यालाच इच्छांचा अंतहीन प्रवास म्हणता येईल. म्हणूनच समाधानाचा अर्थ गरिबी स्वीकारणे किंवा महत्त्वाकांक्षा सोडणे असा अजिबात	
आजच्या काळात असमाधानाचे आणखी एक मोठे कारण म्हणजे तुलना. सोशल मीडियामुळे दुसऱ्यांच्या आयुष्याची चमक सतत आपल्या डोळ्यांसमोर असते. कोणीतरी नवीन घर घेतलेले दिसते, कोणीतरी परदेशी फ्लिप्ताना दिसतो, कोणीतरी महागाडी गाडी घेतलेली दिसते, कोणाचे मूल मोठ्या पदावर पोहोचलेले दिसते. ते पाहून नकळत आपल्या	

जीवन म्हटले की, त्याचा एक प्रवास असतो. प्रवासात सुरुवात अनू शेवट दोन्हीही असतात. त्यात गाडी रस्त्यात कधीमधी बिघडते. कधी आर्थिक गाडी बिघडते, तर कधी शारीरिक, तर कधी भावनिक! पण जेव्हा-जेव्हा जीवनाची गाडी रुळावरून घसरते, तेव्हा-तेव्हा ती सावरायला दुसरी गाडी मदतीला धावून येत असते. हाच आयुष्याचा चढता-उतरता आलेख असतो. हा आलेख प्रत्येकाच्या जीवनात येत असतो. प्रत्येकाला एक आयुष्य ठरवून दिलेले आहे. ५०-६०-७० जितके काही वर्षांचे असेल तितके! त्यात प्रत्येकाच्या वाट्याला काही कामे दिलेली आहेत. ती कामे कधी जीवन व्यवस्थित व्यतीत करता यावीत म्हणून उदरनिर्वाहाची साधने असतील, तर कधी काही ‘हार्ड टास्क’ही प्रत्येकाच्या वाट्याला येत असतात. त्याचे स्वरूप प्रत्येकानुरूप वेगळे असेलही, पण त्या टास्क, तो कठीण काळ कोणालाही चुकलेला नाही. फार-फार झाले तर २-४% लोक पूर्णपणे सुखी असतील, असले तर? आरण म्हणजे न, नसायचा चकचा घेऊन जन्मलेले, तसे! हा कठीण काळ, गरीब असो की श्रीमंत प्रत्येकाच्या हिश्याला आहेत. त्याचे वेगवेगळे स्वरूप असू शकेल. पण, हा कठीण काळ, आयुष्यात एकदा तरी येतोच! तो कधीच चुकत नाही.

जसे वेळप्रसंगी एकमेकांना आपण सहकार्य करतो, तसे या कठीण काळातही आपली हातची कामे सोडून इतरांना मदत करत असतो. म्हणजे मदत करायचीच असते. प्रत्येकवेळी मी अडचणीत आहे; हे म्हणणे बरे नव्हे! थोडक्यात सौम्य का होईना, आपणसुद्धा त्यावेळेस सुखासुखी आयुष्य सोडून कठीण काळात जात असतो. हेतू एवढाच की, तो देखील आपल्या कठीण काळात कामी येईल. जसे आपण पुढच्या भविष्यासाठी थोडेसे जेम करून सुरक्षित ठेवतो. तशी ही माणसे आपण आपल्यासाठी ‘सुरक्षित’ करत असतो.

गोदातीर

आणि संशयास्पद खातीच्या दृष्टीकोनातून करसुकवेगिरी किंवा संशयास्पद उत्पन्न आढळल्यास अधिकृत अधिकाऱ्यांना बँक खाती, ईमेल आणि क्लाउड स्टोरेज तपासण्याची परवानगी देण्यात येणार आहे.

फ्रिंट, इलेक्ट्रॉनिक आणि डिजिटल मीडियामधील बातम्यांवर लक्ष ठेवण्यासाठी १० कोटी रुपये खर्चून ‘मीडिया मॉनिटरिंग सेंटर’ स्थापन केले आहे. ज्याद्वारे सरकारविरोधातील नकारात्मक बातम्या आणि चुकीच्या माहितीवर (फेक न्यूज) लक्ष ठेवले जाणार आहे. गृह मंत्रालयाने

(एमएचए) सायबर गुन्हेगारी आणि बेकायदेशीर कंटेंट रोखण्यासाठी फेसबुक, इंस्टाग्राम आणि युट्युब यांसारख्या प्लॅटफॉर्मवरील लाखो संशयास्पद लिंक्स आणि खात्यांवर मॉनिटरिंग वाढवून ते ब्लॉक करण्याचे आदेश दिले जाणार आहेत. पब्लिक ट्रान्सपोर्ट ट्रॅकिंग करण्याकरीता सार्वजनिक बसेस, टॅक्सी आणि इतर प्रवासी वाहनांमध्ये ‘व्हीकल लोकेशन ट्रॅकिंग डिव्हाईस’ आणि पॅनिक बटन अनिवार्य करण्यावर सरकार विचार करत आहे. पॅनिक बटन दाबल्यास थेट राज्य सरकारच्या मॉनिटरिंग सेंटरला अलर्ट मिळतो. तसेच दिल्ली सरकारने प्रवृष्टांचे स्रोत शोधण्यासाठी २४ तास चालणारे ‘एआय-पावर्ड ईटीग्रेटेड कमांड कंट्रोल सेंटर’ सुरू करत आहे. ज्याद्वारे कचरा जाळणे, बांधकामाची धूळ आणि रिअल-टाइम एअर क्वालिटी वर थेट नजर ठेवली जाणार आहे.

दुष्काळाच्या पार्श्वभूमीवर महाराष्ट्रातील २६ योजना आणि २५ धोरणांचा फेरआढावा घेतला जाणार आहे. १.२० लाख कोटी रुपयांपेक्षा अधिक खर्चाच्या योजनांच्या अंमलबजावणीवर रिअल-टाइम मॉनिटरिंग केले जाणार आहे. महाराष्ट्रातील महिलांसाठी महत्त्वाची योजना असलेल्या मुख्यमंत्री माझी लाडकी बहीण योजनेकडे सध्या विशेष लक्ष लागले आहे. राज्यात दुष्काळ आणि पाणी-चारा टंचाईची परिस्थिती निर्माण झाल्याच्या पार्श्वभूमीवर सरकारसमोर एकीकडे शेतकरी आणि ग्रामीण भागासाठी मदतीची गरज आहे, तर दुसरीकडे मोठ्या खर्चाच्या योजनांचे आर्थिक नियोजन करण्याचे आवान्ह आहे. याच पार्श्वभूमीवर राज्य सरकारच्या २६ योजना आणि २५ धोरणांचा फेरआढावा घेतला जाणार आहे. या योजनांवर १.२० लाख कोटी रुपयांपेक्षा अधिक खर्चाचा आवाका असल्याचे सांगितले जात आहे.

समाधानी मन हीच खरी श्रीमंती

मनात प्रश्न निर्माण होतो की आपल्याकडे असे का नाही? पण आपण एक गोष्ट विसरतो, आपण दुसऱ्याच्या आयुष्यातील फक्त दिसण-रा भाग पाहत असतो; त्याचा संपूर्ण संघर्ष नाही. प्रत्येक माणसाच्या आयुष्यात सुख-डुःखाचे स्वतःचे गणित असते. म्हणून दुसऱ्याच्या आयुष्याशी तुलना करून स्वतःच्या आनंदाची किंमत ठरवू नये. आपला प्रवास आपला असतो. प्रत्येकाला मिळणाऱ्या संधी, परिस्थिती आणि जबाबदाऱ्या वेगळ्या असतात. कधी कधी आपण ज्याला सामान्य समजतो, त्याच गोष्टीसाठी दुसरा माणूस आयुष्यभर वाट पाहत असतो.

आपल्याकडे आई-वडील आहेत, पण आपण त्यांच्या उपस्थितीची किंमत जाणत नाही. एखाद्याने आई-वडिलांना गमावलेले असते. आपल्याकडे कुटुंब आहे, पण आपण त्यांच्यासोबत दोन क्षण शांतपणे बसत नाही. एखादा माणस एकटेपणाशी झुंजत असतो.

मुख्यमंत्री माझी लाडकी बहीण योजनेअंतर्गत पात्र महिलांना आर्थिक मदत दिली जाते. त्यामुळे या योजनेसाठी राज्याच्या अर्थसंकल्पातून मोठ्या प्रमाणात निधीची तरतूद करावी लागते. आता दुष्काळाच्या परिस्थितीत शेतकरी आणि ग्रामीण भागासाठी अतिरिक्त मदतीची आवश्यकता निर्माण झाली आहे. त्यामुळे लाडकी बहीण योजनेसह मोठ्या खर्चाच्या योजनांचे आर्थिक नियोजन पुन्हा चर्चेत आले आहे. दुष्काळामुळे सरकारसमोर दुहेरी आवान्ह असल्याने आणि २६ योजना नि २५ धोरणांचा फेरआढावा घेतला जाणार असल्याने लाडकी बहीण योजना बंद होणार का? लाडकी बहीण योजनेचा फेरआढावा घेतला जाणार का? दुष्काळामुळे लाडकी बहीण योजनेवर परिणाम होणार का? २६ योजनांचा फेरआढावा का घेतला जात आहे? यासारखी अनेक प्रश्न उपस्थित होत आहे. योजनांची अंमलबजावणी, खर्च आणि प्रत्यक्ष लाभार्थ्यांपर्यंत पोहोच यांचे अधिक प्रभावी मॉनिटरिंग करण्यासाठी सरकारकडून राबवण्यात येणाऱ्या २६ योजना आणि २५ धोरणांच्या अंमलबजावणीचा फेरआढावा घेतला जाणार आहे. या योजनांची निधी योग्य पद्धतीने वापरला जात आहे का? योजना अपेक्षित परिणाम देत आहेत का? आणि त्याचा लाभ प्रत्यक्ष लाभार्थ्यांपर्यंत पोहोचतो का? यावर लक्ष दिले जाणार आहे. यासाठी महाराष्ट्र तांत्रिक सहाय्यता कक्ष अर्थात ‘महा-टॅक’ च्या माध्यमातून रिअल-टाइम मॉनिटरिंग व्यवस्था वापरण्यात येत आहे.

सध्या लाडकी बहीण योजना बंद करण्याचा अधिकृत निर्णय झाल्याचे यातून दिसत नाही. २६ योजना आणि २५ धोरणांचा फेरआढावा घेण्याचा अर्थ संबंधित योजना तातडीने बंद केल्या जातील किंवा त्यांचे पैस थांबवले जातील, असा थेट निष्कर्ष काढता येत नाही. दुष्काळामुळे राज्याच्या आर्थिक नियोजनावर अतिरिक्त दबाव येऊ शकतो. मात्र योजनांच्या लाभांवर बदल होणार की नाही हे निश्चित सांगता येत नाही. फेरआढाव्यात योजनांचा खर्च, अंमलबजावणी आणि लाभार्थ्यांपर्यंत पोहोच यांचा आढावा घेतला जाणार आहे. मराठवाडा आणि विदर्भातील पाणी व चारा टंचाईच्या पार्श्वभूमीवर शेतकऱ्यांसाठी मदतीची मागणी वाढत आहे. अशा परिस्थितीत सरकारला दुष्काळग्रस्त भागासाठी उपाययोजना करण्यासोबतच विविध कल्याणकारी योजनांसाठी निधीचे नियोजन करावे लागणार आहे. त्यामुळे पुढील काळात लाडकी बहीण योजनेसह मोठ्या आर्थिक आवक्याच्या योजनांबाबत सरकार कोणते निर्णय घेते, याकडे महिलांसह सर्वांचे लक्ष राहणार आहे.

आपल्याकडे निरोगी शरीर आहे, पण आपण त्याकडे लक्ष देत नाही. एखादा आजाराने त्रस्त असतो आणि फक्त निरोगीपणासाठी प्रार्थना करत असतो. म्हणूनच कृतज्ञता ही समाधाना-ची पहिली पायरी आहे.

दुरोज काही क्षण स्वतःला विचारले पाहिजे, आज माझ्याकडे असे काय आहे ज्याबद्दल मी मनापासून आभारी आहे ? हा प्रश्न मनाला बदलू शकतो. कारण आपले लक्ष अभावापासून उपलब्धतेकडे वळते. समाधानी माणूस परिस्थितीचा गुलाम नसतो. परिस्थिती प्रतिकूल असली तरी त्यात मार्ग शोधण्याची ताकद त्याच्यात असते. अपयश आले तर तो स्वतःला संपलेले समजत नाही. यश मिळाले तर तो अहंकारात वाहून जात नाही. कारण त्याला आपल्या आनंदाची चावी बाहेरच्या जगाच्या हातात द्यायची नसते.

आज पालकांनीही मुलांना हा संस्कार देण्याची गरज आहे. प्रत्येक मागणी लगेच पूर्ण करण्याऐवजी कधीकधी त्यांना प्रतीक्षा शिकवली पाहिजे. प्रत्येक वस्तू मिळवून देण्याऐवजी वस्तूची किंमत समजा-वून सांगितली पाहिजे. इतर मुलांकडे आहे म्हणून आपल्यालाही हवे, या मानसिकतेऐवजी आपल्याकडे जे आहे त्याचा योग्य उपयोग करूया हा विचार रुजवला पाहिजे. कारण वस्तू वाढल्या म्हणून जीवन समृद्ध होत नाही; वस्तूंचा आनंद घेणारे मन समृद्ध झाले की जीवन खऱ्या अर्थाने समृद्ध होते. देवाकडे प्रार्थना करताना आपण नेहमी मागत असतो, पैसा दे, यश दे, सुख दे, अडचणी दूर कर. पण कधी आपण अशी प्रार्थना केली आहे का? देवा, माझ्या इच्छा अंतंत आहेत; पण माझ्या गरजा ओळखण्याची बुद्धी दे. मला जे मिळाले

महाराष्ट्रात ऐन दुष्काळी परिस्थितीमुळे आणि दासळत्या आर्थिक समीकरणांच्या पार्श्वभूमीवर राज्य सरकार क्शन मोडवर आले आहे. महाराष्ट्र तांत्रिक सहाय्यता कक्ष (महा-टॅक) स्थापन करण्याची गरज सरकारला का भासली? राज्याची आर्थिक स्थिती तमकी कशी आहे? अर्थसंकल्प सादर करताना ४०,५५२ कोटींची महसुली तूट आणि १.५ लाख कोटींची राजकोषीय तूट अपेक्षित धरण्यात आली होती. त्यातच नव्या आर्थिक वर्षाच्या पहिल्याच तिमाहीत राज्य सरकारने तब्बल ९७ हजार कोटींच्या पुरवणी मागण्या सादर केल्या. आधीच ‘मुख्यमंत्री माझी लाडकी बहीण योजना’, शेतकऱ्यांना मोफत वीज आणि आता कर्मकाफी... यामुळे राज्यावरील कर्जाचा बोझा तब्बल ११ लाख कोटींवर गेला. केवळ कर्जाचे व्याज फेडण्यासाठी यावर्षी ७० हजार कोटींचा विक्रमी खर्च होणार आहे. अशा बिकट आर्थिक परिस्थितीत दुष्काळी उपाययोजना करण्यासाठी सरकारला आणखी कर्ज काढण्याशिवाय पर्याय नाही. याच पार्श्वभूमीवर १.२० लाख कोटींपेक्षा जास्त खर्चाच्या योजनांचं थेट मूल्यमापन करण्याचा निर्णय सरकारने घेतला आहे. मात्र, महाराष्ट्र तांत्रिक सहाय्यता कक्ष (महा-टॅक) द्वारे कोणत्या योजनेच आणि धोरणांचे मूल्यमापन होणार? आणि कसे होणार?

उद्योग, आयटी, इलेक्ट्रिक वाहन, ग्रीन हायड्रोजन, पर्यटन, गृहनिर्माण आणि महिला धोरण यासह २५ प्रमुख धोरणांचे, १.२० लाख कोटींच्या २६ प्रमुख योजनांचे दर तिमाही समांतर मूल्यमापन होणार...योजनांचा लाभ वेळेत आणि योग्य व्यक्तीपर्यंत पोहोचतो का? खर्चाची गुणवत्ता आणि निरुपयोगी मालमत्ता यांचा आढावा, विविध विभागांमधील भ्रष्टाचाराचे छुपे मार्ग शोधून ते बंद करण्यासाठी ठोस निर्णय, मुख्यमंत्री कार्यालयाला थेट लाईव्ह ईशबोर्ड आणि तिमाही अहवाल सादर करणं बंधनकारक असणार आहे. एकीकडे दुष्काळी परिस्थितीमुळे शेतकरी अडचणीत आहेत, तर दुसरीकडे तिजोरीवर ११ लाख कोटींचा डोंगराएवढा कर्जाचा भार राज्यावर आहे. मात्र मुख्यमंत्र्यांचे थेट या खर्चाक योजनांवर लक्ष अल्ल्याने प्रशासनात मोठी खळबळ उडाली आहे. अशा स्थितीत १.२० लाख कोटींच्या योजनांच्या ‘महा-टॅक’ द्वारे घेतला जाणारा हा फेरआढावा सरकारी पैशांची उधळपट्टी थांबवेल की लाडकी बहीण सारख्या लोकप्रिय योजनांना कात्री लावेल याची उत्सुकता आहे.

–सुनील शिरपुरे
कमळवेल्ली, यवतमाळ
मो. ७४९८८८५०६९

आहे त्याची किंमत समजण्याची दृष्टी दे. संकट आले तर धैर्य दे आणि सुख आले तर नम्रता दे. दुसऱ्याच्या यशाचा हेवा न करता त्यातून प्रेरणा घेण्याचे मन दे. आणि माझ्या वाट्याला आलेल्या

आयुष्यात समाधानाने जगण्याची शक्ती दे. कदाचित अशी प्रार्थना आपल्या आयुष्याची दिशा बदलू शकते.

कारण पैसा माणसाला सुविधा देऊ शकतो; पण समाधान विकत घेता येत नाही. मोठे घर मिळू शकते; पण त्या घरात शांतता निर्माण करण्यासाठी प्रेम लागते. प्रसिद्धी मिळू शकते; पण मन:शांतीसाठी समाधान लागते.

शेवटी माणसाच्या आयुष्याचा खरा हिशेब किती मिळवले याने होत नाही; किती आनंदाने जगलो, किती माणसे जोडली, किती क्षण मनापासून अनुभवले आणि मिळालेल्या जीवनाबद्दल किती कृतज्ञ राहिलो, याने होतो.

म्हणून आयुष्याच्या प्रत्येक टप्प्यावर एक गोष्ट मनाशी पक्की करूया, ध्येय मोठे ठेवूया, पण अपेक्षांचे ओझे मोठे करू नको. प्रयत्न प्रामाणिक करूया, पण परिणामाची चिंता म नावर राज्य करू देऊ नको. जे मिळवायचे आहे त्यासाठी मेहनत करूया; पण जे आधीच मिळाले आहे त्याचा आनंद घ्यायलाही शिकूया. कारण आयुष्याला सुंदर बनवण्यासाठी नेहमी अधिक गोष्टींची गरज नसते; कधी कधी त्याच गोष्टींकडे नव्या नजरेने पाहण्याची गरज असते. आणि म्हणूनच देवाकडे पुढच्या वेळी काही मागताना एक मागणे नक्की मागूया देवा, मला सगळे काही देण्यापेक्षा, जे दिले आले त्यात आनंदी राहण्याची बुद्धी दे. कारण समाधानी मन हीच खरी श्रीमंती आहे, कृतज्ञ हृदय हीच खरी संपत्ती आहे आणि शांत मन हेच या जगातील सर्वात मोठे सुख आहे.

–नासा येवतीकर
धर्माबाद

माझं-तुझं न करता, गेले असते तर इगो लगेच मरत नव्हता तुमचा. कोणाला किती गरज आहे? हे आधी ओळखायचे, व मग अपेक्षांचा फॉर्म्युला ठरवायचा. अपेक्षा खूप लांबवर

असतात. तिथपर्यंत पोहचायला आधी सहकार्याची स्ट्रेप पार करावी लागते. आजकाल तर फोन कॉल्सचा जमाना झाला. गरज नसताना अवघड सद्दे व आधार घायला भरपूर जमा होत आहेत. विचारपूस करत आहेत. जो अनाथ आहे, त्याला अशी विचारपूस गोड वाटेलही, पण ज्याला पूर्ण नाती, ती पण जीवंत आहेत त्याचा काहीही फायदा होणार नाही. कदाचित तेव्हा त्याला पैशाची, तुम्ही तिथे कठीण काळात सोबत असण्याची आवश्यकता होती. तसे काही तुम्ही करू शकालात तर मदत. नाहीतर तुमचे एकपात्री अपयशी नाटकच! बऱ्याचवेळा नवरा-बायकोत, पण इगो फाट्ट होत असते; एकमेकांची शुश्रूषा करण्याविषयी. पण हे दोन्हीकडून होणे अपेक्षित आहे. कोणताही एक तशी अपेक्षा, स्वतः काहीही न करता ठेवू शकत नाही. आणि नवरा-बायको एकमेकांना सहकार्य करू शकत नसतील तर ते नावालाच?

आई-वडील मुलाला लहानाचे मोठे करतात, म्हणजे मुलाचेही महत्तारपणी त्यांना कृतादर देण्याचे कर्तव्य आहे. तो तसा करत नसेल तर आधुनिक म्हणावा लागेल. त्यामुळे आपण कोणाकडूनही अपेक्षा ठेवताना, आपण त्या व्यक्तीच्या किती कामी आलो होतो? याचा विचार करावा. हं! तुमच्याकामी कोणी आले नसेल, तर तुम्हीही त्यांच्या कामी येऊ नका. कारण ते नसताना तुमची वेळ निभावली होती, तर पुढे ते असणे- नसण्याने काहीही फरक पडणार नाही.

–अमोल भारती
नांदेड
मो. ८८०६७२१२०६

निकृष्ट चाऱ्याला युरिया प्रक्रियेतून मिळणार सकसतेची जोड

- चारा साक्षरता अभियानांतर्गत देगलूर येथे पशुपालकांना प्रत्यक्ष प्रात्यक्षिक
- चारा टंचाईवर शास्त्रीय व्यवस्थापनाचा संदेश

नांदेड (प्रतिनिधी)– सेवा संकल्प अभियानांतर्गत रविवार, दि. ६ ऑक्टोबर रोजी देगलूर उपविभागीय कार्यालयात चारा साक्षरता अभियान राबविण्यात आले. दुष्काळसदृश परिस्थिती आणि संभाव्य चारा टंचाई लक्षात घेता उपलब्ध चाऱ्याचा शास्त्रीय व कार्यक्षम वापर करून पशुधनाला सकस व पौष्टिक चारा उपलब्ध करून देण्याच्या उद्देशाने या उपक्रमाचे आयोजन करण्यात आले.

जिल्हाधिकारी राहुल कर्डिले व मुख्य कार्यकारी अधिकारी महेश पाटील यांच्या संकल्पनेतून तसेच जिल्हा उपायुक्त पशुसंवर्धन, नांदेड यांच्या मार्गदर्शनाखाली आयोजित या उपक्रमात निकृष्ट चाऱ्याची पौष्टिकता

वाढविण्यासाठी सोयाबीन गुळीवर युरिया प्रक्रिया करून सकस चारा तयार करण्याचे प्रत्यक्ष प्रात्यक्षिक उपस्थित शेतकरी व पशुपालकांना करून दाखविण्यात आले.

यावेळी युरिया प्रक्रियेद्वारे निकृष्ट चाऱ्याची पौष्टिकता, पाचकता आणि रुचकरता वाढविण्याची शास्त्रीय पद्धत सविस्तर समजावून सांगण्यात

विविध विभागांचे विभागप्रमुख उपस्थित होते.

हे प्रात्यक्षिक देगलूरचे सहायक आयुक्त पशुसंवर्धन डॉ. आर. व्ही. सुरेवाड व तालुका पशुसंवर्धन अधिकारी डॉ. एस. एल. पाशमवार यांच्या मार्गदर्शनाखाली डॉ. एस. आर. यंकम यांनी उपस्थित नागरिक, शेतकरी व पशुपालकांना प्रत्यक्ष करून दाखविले.

चारा टंचाईवर प्रभावी समाधान हा संदेश या उपक्रमातून देण्यात आला. उपलब्ध चाऱ्याचा योग्य वापर, त्याचे शास्त्रीय संवर्धन व व्यवस्थापन केल्यास चारा टंचाईच्या काळात पशुधनासाठी पुरेसा व सकस चारा उपलब्ध करून देण्यास मदत होणार आहे.

माजी पं. स. सभापती व्यंकटराव मुकदम यांना अभिवादन

लोहा (प्रतिनिधी)– कंधार व लोहा या दोन्ही तालुक्याचे माजी सभापती ज्येष्ठ नेते व्यंकटराव मुकदम –चव्हाण यांचा २४ व्या पुण्यस्मरण दिनानिमित्त त्यांना लोह्यात विविध संस्थेच्या वतीने अभिवादन करण्यात आले.

स्व. व्यंकटराव मुकदम हे १९७८ ते १९९० या काळात कंधार व २००३ ते २००४ या काळात लोहा पंचायत समितीचे सभापती होते, अशी माहिती वरिष्ठ शैक्षणिक त्यांचे निधन झाले याचा कृजबा समितीचे दीर्घ काळ सभापती,

कलंबर सहकारी साखर कारखान्याचे व्हाईस चेअरमन, भूविकास बँकेचे संचालक, लोहाचे सरपंच अशा विविध पदांवर त्यांनी सार्वजनिक जीवनात काम केले. ग्रामीण भागात मूलभूत सुविधा, आरोग्य, शाळा, पाणी या विषयांवर त्यांनी केलेले काम ग्रामविकासासाठी उपयुक्त ठरले असल्याचे उपस्थितांनी आपल्या भाषणात सांगितले.

स्व. व्यंकटराव मुकदम यांच्या २४ व्या पुण्यस्मरण दिनानिमित्त सेवानिवृत्त कृषी अधिकारी माणिकराव मुकदम, नारायण चव्हाण,

माजी उपनगराध्यक्ष केशवराव मुकदम, माधवराव चव्हाण, दंत शल्यचिकित्सक डॉ. दिनेश चव्हाण, सविन मुकदम, प्राचार्य डी. एम. पवार, बिपीन पवार, नारायण पवार यांनर पुण्यस्मरण निमित्ताने पूजाअर्चा करून अभिवादन केले.

माजी आ. रोहिदास चव्हाण, प्रवीण पाटील चिखलीकर, नगराध्यक्ष शरद पवार, माजी नगराध्यक्ष किरण वट्टपवार, उपनगराध्यक्ष करीम शेख, माजी नगरसेवक वसंतराव पवार ,माजी उपनगराध्यक्ष छत्रपती धुतमल, दत्ता वाले हरिभाऊ चव्हाण भास्कर पवार अशोक सगेवार , डेप्युटी इंजि.अशोक पाटील, विश्वांनर मंगनाळे, बाबुराव केंद्रे, मुख्याध्यापक दामोदर वडजे, हणमंत पवार, हरिहर धुतमल, गोविंद कदम यासह मोठ्या संख्येने मित्रपरिवार उपस्थित होते.

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाचा आज विभागीय क्रीडा महोत्सव

नांदेड (प्रतिनिधी) – यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक विभागीय केंद्राच्यावतीने गुरुवार, दि. ८ ऑक्टोबर रोजी विभागीय क्रीडा महोत्सवाचे आयोजन करण्यात आले आहे, अशी माहिती वरिष्ठ शैक्षणिक सल्लागार डॉ. यशवंत कलेपवार यांनी दिली.

गुरुवार, दि. ८ ऑक्टोबर रोजी सकाळी ९ वाजता स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठाच्या क्रीडा संकुल परिसरात क्रीडा महोत्सवाचे आयोजन केले आहे. या क्रीडा महोत्सवाचे उद्घाटन मा. कुलपुरू डॉ. मनोहर चासकर यांच्या हस्ते होणार आहे. यावेळी प्रमुख पाहुणे म्हणून डॉ. भास्कर माने, क्रीडा संचालक, स्वरातीम विद्यापीठ, नांदेड व महाराष्ट्र खो-खो असोसिएशनचे सहसचिव डॉ. पवन

पाटील बाराहाचे तसेच महाराष्ट्र बॅंडमिंटन असोसिएशनचे समानयीन सदस्य डॉ. महेश वाखरडकर यांची उपस्थिती राहणार आहे. या क्रीडा महोत्सवात विविध प्रकारचे धावणे, गोळा फेक, लांब उडी, उंच उडी, थाळी फेक, कबड्डी, खो-खो, व्हॅली बॉल, बॅंडमिंटन, टेबल टेनिस, बुध्दीबळ, कुस्ती आदी सांघीक स्पर्धा होणार आहेत.

नांदेड विभागातील हिंगोली, परभणी, लातूर, नांदेड या चार जिल्ह्यातील विविध अभ्यास केंद्रातील विद्यार्थी मोठ्या संख्येने नांदेड विभागाच्या अभ्यासकेंद्रातील विद्यार्थी आणि विद्यार्थिनी या विभागीय क्रीडा महोत्सवातील विविध स्पर्धेत सहभाग नोंदवावा, असे आवाहन वरिष्ठ शैक्षणिक सल्लागार डॉ. यशवंत कलेपवार यांनी केले आहे.

एसबीएच निवृत्त कर्मचाऱ्यांची नांदेडमध्ये संघटनात्मक बैठक; ३४ ज्येष्ठांचा सपत्नीक सत्कार

नांदेड (प्रतिनिधी)– स्टेट बँक ऑफ हैदराबाद निवृत्त कर्मचारी संघटनेची संघटनात्मक बैठक रविवार, दि. ४ ऑक्टोबर रोजी येथील अंबिका मंगल कार्यालयात उत्साहात पार पडली. या बैठकीस संघटनेच्या हैदराबाद येथील केंद्रीय कार्यकारणीचे जनरल सेक्रेटरी एम. लक्ष्मा रेड्डी, वर्किंग प्रेसिडेंट एकनाथ प्रसाद आणि माजी कोषाध्यक्ष अंजनी कुमार नेरी यांची येथील उपस्थिती होती.

बैठकीच्या प्रारंभी मागील वर्षभरात निधन झालेल्या निवृत्त कर्मचाऱ्यांना उपस्थितांनी दोन मिनिटे स्तब्धता पाळून श्रद्धांजली अर्पण केली. त्यानंतर संघटनेच्या विविध उपक्रमांचा आढावा घेण्यात आला. प्रलंबित मागण्या, न्यायालयीन प्रकरणे, व्यवस्थापनाकडून निर्माण होणाऱ्या अडचणी तसेच त्यावर संघटनेच्या माध्यमातून करण्यात येणारे प्रयत्न याबाबत एम. लक्ष्मा रेड्डी यांनी सविस्तर

मार्गदर्शन केले.

या बैठकीचे अध्यक्षस्थान मराठवाडा विभागातील निवृत्त सहायक महाप्रबंधक बुद्रुक यांनी भूषविले. एसबीएचआरईए व एसबीएच निवृत्त कर्मचारी कल्याणकारी फोरम नांदेडच्या प्रतिनिधींनी प्रमुख पाहुण्यांचे शाल व पुष्पगुच्छ देऊन स्वागत केले. व्यासपीठावर फोरमचे अध्यक्ष आर. जी. जाधव, उपाध्यक्ष विजय बंगाले, सचिव मारामपळे, सहसचिव इंद्रजीतसिंह महाराज, कोषाध्यक्ष मुरलीधर गोजे यांच्यासह बीड-धाराशिवचे प्रतिनिधी प्रकाश मुळे आणि परभणी-हिंगोलीचे प्रतिनिधी अशोक मेराळ उपस्थित होते.

बैठकीचे औचित्य साधून नांदेड, लातूर, परभणी व हिंगोली येथील अमृतमहोत्सवी वर्ष पूर्ण केलेल्या ३४ ज्येष्ठ निवृत्त कर्मचाऱ्यांचा सपत्नीक शाल, भेटवस्तू व पुष्पगुच्छ देऊन सत्कार करण्यात आला. सेवाकाळात एसबीएचच्या प्रागतीत योगदान देणाऱ्या कर्मचाऱ्यांचा सत्पत्नीक सत्कार करण्यात आला.

एसबीएचचे निवृत्त कर्मचारी जयंत कोकांडकर यांच्या लेखन कार्याचेही केंद्रीय समितीच्या सदस्यांनी विशेष कौतुक करून त्यांचा सत्कार केला. कार्यक्रमाने सूरसंचालन स्थानिक प्रतिनिधी रेणुकादास दीक्षित यांनी केले. जयंत कोकांडकर यांनी उपस्थितांचे आभार मानले.

क्षेत्रीय प्रकल्पातून विद्यार्थ्यांमध्ये संशोधनात्मक दृष्टिकोन विकसित होईल -डॉ. दीपक वाघमारे

नेसुबो महाविद्यालयात क्षेत्रीय प्रकल्प विषयावर व्याख्यान

महाविद्यालयातील लोकप्रशासन विभागाच्यावतीने बी. ए. तृतीय व एम. ए. द्वितीय वर्षातील विद्यार्थ्यांसाठी 'क्षेत्रीय प्रकल्प' या विषयावर विशेष व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून डॉ. दीपक वाघमारे बोलत होते.

विषयांची निवड करून त्यांचा शास्त्रीय पद्धतीने अभ्यास करावा. संशोधनातून मिळणाऱ्या ज्ञानाचा लोकप्रयोगी वापर कसा करता येईल, याचाही विद्यार्थ्यांनी विचार करावा.

यावेळी विद्यार्थ्यांना क्षेत्रीय प्रकल्प व प्रत्यक्ष कार्य प्रशिक्षणाच्या विविध पैलूंची माहिती देण्यासाठी उत्कृष्ट पॉवर पॉइंट प्रेझेंटेशन सादर करण्यात आले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. महेंद्रकुमार कुलकर्णी होते. उपप्राचार्य प्रा. डॉ. कल्पना कदम आणि लोकप्रशासन विभागप्रमुख प्रा. अनंत कीसडीकर यांची प्रमुख उपस्थिती होती. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन व आभार प्रदर्शन लोकप्रशासन विभागातील प्रा. डॉ. विजय तरोडे यांनी केले.

जि. प. शिक्षकांच्या जिल्हांतर्गत बदली धोरणातील अनियमितता दूर करण्याची मागणी

नांदेड (प्रतिनिधी)– राज्यातील जिल्हा परिषद प्राथमिक शिक्षकांच्या जिल्हांतर्गत बदली धोरणात मोठ्या प्रमाणात अनियमितता असून, त्यामुळे सेवाज्येष्ठ शिक्षकांवर अन्याय होत असल्याचा आरोप महाराष्ट्र पुरोगामी प्राथमिक शिक्षक समिती-संघटनेने केला आहे. संघटनेचे राज्याध्यक्ष प्रसाद पाटील व राज्य सरचिटणीस हरीश ससनकर यांनी ग्रामविकास मंत्री आणि प्रधान सचिव, ग्रामविकास विभाग, मंत्रालय मुंबई यांना निवेदन सादर केले आहे.

संघटनेच्या प्रमुख मागण्या अशा-टप्पा ७ रद्द करा, अवघड क्षेत्रातील बदल्यांचा ७ वा टप्पा स्थगित करण्याचे आदेश मा. उच्च न्यायालयाने अनेक जिल्ह्यात दिले आहेत. ५ व्या टप्प्यात सोप्या शाळा मिळतात व ७ व्या टप्प्यात सेवाज्येष्ठांना अवघड क्षेत्रात पाठवले जाते, हा मोठा अन्याय आहे. त्यामुळे टप्पा ७ रद्द करून तो संवर्ग ४ च्या टप्पा ५ मध्येच समाविष्ट करावा, संवर्ग १ व २ मध्ये सुधारणा करण्यात यावी, त्या अनुषंगाने पत्नी हयात नसलेल्या व १२ वर्षांखालील मुले असलेल्या शिक्षकांना संवर्ग १ चा लाभ द्यावा. तसेच ३० किमीच्या आत जोडीदार सेवेत असेल तर नकाराधिकार द्यावा आणि सीमेलगतच्या जिल्ह्यात किंवा अंगणवाडी सेवेत जोडीदार असेल तर पत्नी-पत्नी एकत्रीकरणाचा (संवर्ग २) लाभ द्यावा, आदी मागण्या करण्यात आल्या आहेत.

अनुसूचित जमातींच्या विकासासाठी श्वेतपत्रिका जाहीर करण्याची मागणी

नांदेडमध्ये २४ सप्टेंबरपासून कोळी महादेव समाजाचे शांततामय सत्याग्रह आंदोलन सुरू

नांदेड (प्रतिनिधी)– महाराष्ट्रातील अनुसूचित जमातींच्या विकासासाठी शासनाने केलेली आर्थिक तरतूद, प्रत्यक्ष खर्च, विविध योजना, लाभार्थी आणि प्रत्यक्ष मिळालेल्या लाभार्थी अधिकृत माहिती जनतेसमोर जाहीर करावी, तसेच अनुसूचित जमातींच्या विकासाची श्वेतपत्रिका प्रसिद्ध करावी, अशी मागणी कोळी महादेव समाजाच्या नेत्यांनी व समाज बांधवांनी केली आहे. अनुसूचित जमातींसाठी शासनाने केलेली आर्थिक तरतूद

या स्पर्धा पार पडल्या. महाविद्यालयाच्या या यशस्वी उरलेल्या विद्यार्थ्यांची नांदेड विद्यापीठ अंतर्गत होणाऱ्या अखिल भारतीय विद्यापीठ स्पर्धेच्या कॅम्पसाठी निवड झाली आहे. प्राचार्य प्रो. डॉ. शेखर घुंगरवार यांनी सर्व यशस्वी विद्यार्थ्यांचे अभिनंदन

केले. उपप्राचार्य डॉ. विष्णू राठोड, कार्यालयीन सेवानिवृत्त अधीक्षक रामराव राठोड, प्रा. डॉ. साहेबराव शिंदे, प्रा. डॉ. साहेबराव मोरे, प्रा. डॉ. राहुल सरोदे, प्रा. डॉ. महेश जाधव, प्रा. डॉ. शेख दुसरा, प्रा. डॉ. कपिल इंगोले आदी उपस्थित होते.

अनुसूचित जमातींच्या विकासासाठी श्वेतपत्रिका जाहीर करण्याची मागणी

नांदेडमध्ये २४ सप्टेंबरपासून कोळी महादेव समाजाचे शांततामय सत्याग्रह आंदोलन सुरू

नांदेड (प्रतिनिधी)– अनुसूचित जमातींच्या विकासासाठी शासनाने केलेली आर्थिक तरतूद, प्रत्यक्ष खर्च, विविध योजना, लाभार्थी आणि प्रत्यक्ष मिळालेल्या लाभार्थी अधिकृत माहिती जनतेसमोर जाहीर करावी, तसेच अनुसूचित जमातींच्या विकासाची श्वेतपत्रिका प्रसिद्ध करावी, अशी मागणी कोळी महादेव समाजाच्या नेत्यांनी व समाज बांधवांनी केली आहे. अनुसूचित जमातींसाठी शासनाने केलेली आर्थिक तरतूद

फसवणूक प्रकरणात ८ वर्षांपासून फरार आरोपी जेरबंद; स्थानिक गुन्हे शाखेची कारवाई, वजिराबाद पोलिसांच्या केले स्वाधीन

नांदेड (प्रतिनिधी)– शहराच्या वजिराबाद पोलीस ठाण्यातील फसवणुकीच्या गुन्हात सन २०१८ पासून फरार असलेल्या आरोपीला स्थानिक गुन्हे शाखेच्या पथकाने अटक केली आहे.

नांदेड जिल्ह्यातील विविध पोलीस ठाण्यांमध्ये दाखल असलेल्या गुन्हांतील पाहिजे व फरार आरोपींचा शोध घेण्यासाठी पोलीस अधीक्षक डॉ. निलाभ रोहन यांच्या आदेशान्वये विशेष शोध मोहीम राबविण्यात येत आहे.

दि. ६ ऑक्टोबर २०२६ रोजी पोउपनि साईनाथ पुयड व त्यांचे पथक पाहिजे व फरार आरोपींचा शोध घेण्यासाठी नांदेड शहरात पेट्रोलिंग करत असताना खबऱ्यामार्फत खात्रीशीर माहिती मिळाली की, वजिराबाद पोलीस ठाण्यातील फसवणुकीच्या गुन्हातील फरार आरोपी अण्णा भाऊ साठे चौक परिसरात वाकत आहे. या माहितीच्या आधारे पथकाने सापळा रचून संशयितास शिथिलता नटवता घेतले. त्याचे नाव सुरेश कामाजी शिंदे (वय ४९ वर्षे, व्यवसाय - चालक, मूळ रा.

नंदनवन, ता. कंधार, जि. नांदेड, सध्या रा. अबचलनगर, खुरसाळे हॉस्पिटलजवळ, नांदेड) असे आहे. ताब्यात घेतल्यानंतर विश्वासात घेऊन चौकशी केली असता त्याने साथीदारांसह फसवणुकीचा गुन्हा केल्याची कबुली दिली. पोलीस अभिलेखाची पडताळणी केली असता त्याच्याविषयक वजिराबाद पोलीस ठाण्यात गु.र.नं. ९२/२०१८ कलम ४२०, ४६७, ४६८, ४७९, ४७२, १२० (ब), ३४ भा.दं.वि. अन्वये गुन्हा दाखल असून, तो गुन्हा केल्यापासून फरार असल्याचे निष्पन्न झाले. सदर आरोपीस पुढील कायदेशीर कारवाईसाठी वजिराबाद पोलिसांच्या स्वाधीन करण्यात आले आहे. ही कामगिरी पोलीस अधीक्षक डॉ. निलाभ रोहन यांच्या आदेशाने स्थानिक गुन्हे शाखेचे पोलीस निरीक्षक अतुल भोसले यांच्या मार्गदर्शनाखाली पोउपनि साईनाथ पुयड व त्यांच्या पथकातील बालाजी कदम, प्रमोद जोधळे, संदीप घोरे, इम्रान शेख, संतोष वेळुडोड, रविकुमार हराळे, अमोल घेवारे यांनी पार पाडली.

शिवा बहुजन कर्मचारी महासंघाच्यावतीने वैष्णवी जडेवा सत्कार

नाथगाव (प्रतिनिधी)– सध्याच्या स्पर्धेच्या युगात प्रतिकूल परिस्थितीवर मात करत मेहान्त, जिरि, चिकाटी आणि अभ्यासातील सामत्याच्या जोरावर देशातील नामांकित वैद्यकीय संस्थांमध्ये प्रवेश मिळविणाऱ्या बहुजन ओबीसी समाजातील गुणवंत विद्यार्थ्यांचा शिवा अखिल भारतीय वीरशैव बहुजन कर्मचारी महासंघाच्या राज्य शाखेच्या वतीने गौरव करण्यात आला. या सत्कारातून विद्यार्थ्यांच्या यशाचे कौतुक करण्याबरोबरच समाजातील इतर विद्यार्थ्यांनाही शिक्षणाची प्रेरणा मिळवावी, हा उद्देश अधोरेखित करण्यात आला. शिवा अखिल भारतीय वीरशैव बहुजन कर्मचारी महासंघाचे प्रदेश कार्यकारी अध्यक्ष विठ्ठल ताकबिडे यांच्या पुढाकाराने हा सत्कार सोहळा आयोजित करण्यात आला होता.

गळ्यात 'मला न्याय पाहिजे, भीक मागो आंदोलन'चा फलक लावून आंदोलन केले.

सेवानिवृत्त वरिष्ठ अधिकाऱ्याने अशा प्रकारे आंदोलन केल्याने अधिकारी आणि कर्मचाऱ्यांना मान खाली घालावी लागली असून, आचारात याची जोरदार चर्चा सुरू आहे. थकीत रक्कम तत्काळ अदा न केल्यास यापेक्षा तीव्र आंदोलन करण्याचा इशारा कोमवाड यांनी दिला आहे.

नांदेड जिल्हा परिषदेत सेवानिवृत्त उपमुख्य कार्यकारी अधिकाऱ्याचे अर्धनग्न 'भीक मांगो' आंदोलन

नांदेड (प्रतिनिधी)– सातव्या वेतन आयोगाच्या फरकाची थकीत रक्कम मिळावी या मागणीसाठी सेवानिवृत्त उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी उत्तम कोमवाड यांनी जिल्हा परिषदेच्या आवारात अर्धनग्न अवस्थेत 'भीक मांगो' आंदोलन केले.

पंचायत विभागाचे तत्कालीन उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी आणि प्रभारी मुख्य कार्यकारी अधिकारी म्हणून काम केलेले उत्तम कोमवाड यांनी जिल्हा परिषद प्रशासनाकडून मानसिक छळ होत असल्याचा आरोप केला आहे.

कोमवाड यांच्या म्हणण्यानुसार त्यांची सातव्या वेतन आयोगाच्या फरकाची रक्कम प्रशासनाने थकविली आहे. ही रक्कम अदा करण्याची मागणी केली असता, प्रशासन माळेगाव यात्रेच्या आगाऊ रक्कमेचा हिशेब न लावल्याचे कारण पुढे करत आहे. दोन्ही विषय वेगळे असूनही प्रशासन मुद्दाम गळचेपी करत असल्याचा त्यांचा आरोप आहे.

या संदर्भात त्यांनी मुख्य कार्यकारी अधिकारी महेश पाटील आणि सामान्य प्रशासनाचे उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी राजकुमार मुक्तावार यांची भेट घेऊन रक्कम अदा करण्याची मागणी केली होती. मात्र, दखल न घेतल्याने त्यांनी दि. ६ ऑक्टोबर रोजी सकाळी ११ ते सायंकाळी ६ वाजेपर्यंत जिल्हा परिषदेच्या मुख्य प्रवेशद्वारासमोर हातात पातेले आणि

फॅशन|संसार|सौंदर्य

ओठांचा गुलाबीपणा कमी होऊन काळसरपणा वाढला?

ओठांचा रंग काळसर होण्याकडे अनेकदा दुर्लक्ष केले जाते. मात्र, पूर्वीपेक्षा ओठांचा रंग अचानक गडद होऊ लागला असेल, तर त्यामागे अनेक कारणे असू शकतात. उन्हाचा अतिरेक, धूम्रपान, ओठांची ॲलर्जी, वारंवार ओठ चाटणे, कोरडेपणा तसेच शरीरातील संप्रेरकांमधील बदल यामुळे ओठांवर काळसर डाग किंवा रंग बदलण्याची समस्या निर्माण होऊ शकते. या समस्यांला ओठांचा रंगद्रव्य वाढणे (लिप पिग्मेंटेशन) असे म्हणतात.

ओठांचा रंग गडद होणे नेहमीच असामान्य नसते

प्रत्येक व्यक्तीच्या ओठांचा नैसर्गिक रंग वेगळा असतो. त्वचेप्रमाणेच ओठांच्या रंगावर शरीरातील मेलॅनिन या रंगद्रव्याचा प्रभाव असतो. त्यामुळे काहींचे ओठ गुलाबी, तर काहींचे तपकिरी किंवा किंचित जांभळट-

तपकिरी असू शकतात. हा नैसर्गिक रंग असू शकतो. मात्र, पूर्वी ओठांचा रंग वेगळा होता आणि अचानक तो गडद होऊ लागला, काळसर डाग दिसू लागले किंवा रंगात वेगाने बदल होऊ लागला, तर त्याकडे दुर्लक्ष करू नये.

ओठ काळसर होण्याची प्रमुख कारणे

» उन्हाचा अतिरेक : सूर्याच्या अतिनील किरणांमुळे ओठांमधील मेलॅनिनच्या निर्मितीवर परिणाम होऊन त्यांचा रंग गडद होऊ शकतो.

» धूम्रपान आणि तंबाखू : धूम्रपानाचा परिणाम ओठांच्या त्वचेवरही होतो. त्यामुळे ओठांचा नैसर्गिक रंग बदलून काळसरपणा वाढू शकतो.

» ॲलर्जी आणि जळजळ : लिपस्टिक, लिप बाम, टूथपेस्ट किंवा त्यातील सुगंधी घटकांमुळे काही व्यक्तींना ॲलर्जी होऊ शकते. त्यामुळे ओठांवर सूज, जळजळ आणि नंतर काळसरपणा निर्माण होण्याची शक्यता असते.

» ओठांचा कोरडेपणा : शरीरात पाण्याची कमतरता किंवा सतत कोरडे हवामान यामुळे ओठ फुटू शकतात. वारंवार ओठ चाटणे, चावणे किंवा त्यावरील त्वचा खेचणे यामुळे हा त्रास आपखी वाढतो.

» संप्रेरकांमधील बदल : गर्भावस्था किंवा किशोरावस्थेत होणाऱ्या संप्रेरकांतील बदलांमुळे काही वेळा ओठांचा रंग गडद होऊ शकतो. अशा प्रकारचा बदल अनेकदा तात्पुरता असतो.

» हवामानातील बदल : उन्हाळ्यात अतिनील किरणांचा परिणाम, तर हिवाळ्यात ओठांमधील नैसर्गिक ओलावा कमी होणे यामुळे ओठांचा रंग बदलू शकतो.

ओठांचा काळसरपणा टाळण्यासाठी काय करावे?

» ओठांना ओलावा द्या : ओठ कोरडे पडू नयेत यासाठी पेट्रोलियम जेली, सिरामाइड किंवा शिया बटर यांसारखे ओलावा टिकवून ठेवणारे घटक असलेले लिप बाम वापरता येतात. शक्यतो सुगंधरहित लिप बाम वापरणे चांगले. तसेच दिवसभर पुरेसे पाणी प्यावे.

» सूर्यकिरणांपासून संरक्षण करा : ओठांनाही सूर्याच्या अतिनील किरणांपासून संरक्षणाची गरज असते. त्यामुळे एसपीएफ ३० किंवा त्यापेक्षा अधिक संरक्षण असलेला ब्रॉड-स्पेक्ट्रम लिप बाम वापरावा. खाणे- पिणे झाल्यानंतर त्याचा पुन्हा वापर करावा.

» ओठ चाटणे, चावणे आणि त्वचा खेचणे टाळा : वारंवार ओठ चाटल्याने त्यातील नैसर्गिक ओलावा कमी होतो. ओठ चावणे किंवा फुटलेली त्वचा खेचणे यामुळे जखम, जळजळ आणि काळसरपणा वाढू शकतो.

» ॲलर्जी निर्माण करणारी उत्पादने टाळा : नवीन लिपस्टिक, लिप बाम किंवा टूथपेस्ट वापरल्यानंतर ओठांवर जळजळ, सूज किंवा रंग बदलत असल्यास त्यातील एखाद्या घटकाची ॲलर्जी असण्याची शक्यता आहे. अशा वेळी ते उत्पादन वापरणे थांबवावे.

‘हे’ प्रयोग टाळा...

ओठांचा रंग हलका करण्यासाठी इंटरनेट किंवा सोशल मीडियावर सांगितले जाणारे प्रत्येक घरगुती उपाय सुरक्षित असतीलच असे नाही. ओठांवर लिंबाचा रस, बेकिंग सोडा, एकाग्र स्वरूपातील सुगंधी तेल, टूथपेस्ट, साखर किंवा मीठ लावणे टाळावे. अशा पदार्थांमुळे ओठांची नाजूक त्वचा अधिक संवेदनशील होऊन जळजळ आणि काळसरपणा वाढू शकतो. त्याचप्रमाणे चेहऱ्यावरील ब्लॅच, रेटिनॉल युक्त उत्पादने, तीव्र स्वरूपाचे त्वचा घासणारे पदार्थ किंवा हायड्रोक्विनोनसारखी औषधी द्रव्य डॉक्टरांच्या सल्ल्याशिवाय ओठांवर वापरू नयेत.

डॉक्टरांकडे कधी जावे?

» ओठांवर अचानक गडद डाग दिसणे आणि त्याचा आकार वाढत जाणे.

» काळसरपणा अचानक सुरू होऊन वेगाने वाढणे.

» सतत खाज, जळजळ, सूज, खवले किंवा भेगा पडणे.

» ओठांवर जखम, व्रण किंवा गाठ निर्माण होणे.

» एखाद्या ठिकाणाहून वारंवार रक्तस्राव होणे आणि जखम बरी न होणे.

» ओठांचा एखादा भाग सतत खरखरीत किंवा पापुद्रायुक्त राहणे.

» ओठांच्या रंगातील बदलासोबत शरीरात इतरही असामान्य बदल जाणवणे.

» ओठांचा काळसरपणा कोणत्या कारणामुळे झाला आहे, हे तपासूनच उपचार ठरवले जातात. परिस्थितीनुसार डॉक्टर क्रोम, औषधे किंवा काही प्रकरणांमध्ये लेझर उपचार सुचवू शकतात. त्यामुळे अचानक झालेल्या रंगबदलाकडे दुर्लक्ष करण्याऐवजी योग्य वेळी त्वचारोगतज्ञांचा सल्ला घेणे अधिक सुरक्षित आहे.

सौंदर्यासाठी बॉलिवूड अभिनेत्रींचे अनोखे प्रयोग

बॉलिवूडच्या अभिनेत्रींचे सौंदर्य पाहून त्यांच्यासारखेच सुंदर दिसावे, अशी अनेकींची इच्छा असते. त्यांची त्वचा इतकी नितळ आणि तजेलदार कशी दिसते, त्या कोणती सौंदर्यप्रसाधने वापरतात, याची उत्पुकताही असते. मात्र, महागडी सौंदर्यप्रसाधने वापरण्याबरोबरच काही अभिनेत्री घरगुती आणि काहीशा अनोख्या सौंदर्य उपायांचाही अवलंब करतात.

आलिया भट्ट ते प्रियंका चोप्रा; चेहऱ्यासाठी बर्फाच्या पाण्याचा वापर

आलिया भट्टपासून प्रियंका चोप्रापर्यंत काही अभिनेत्री चेहऱ्याच्या ताजेपणासाठी बर्फाच्या पाण्याचा वापर करतात. चेहरा काही काळ बर्फाच्या पाण्यात बुडवल्याने थकवा कमी होऊन त्वचेला ताजेपणा मिळतो, असे त्यांचे म्हणणे आहे. बर्फाच्या पाण्यामुळे चेहऱ्यावरील रक्ताभिसरण सुधारण्यास मदत होऊ शकते आणि त्वचेची छिद्रे काही काळ आकुंचन पावल्यासारखी दिसू शकतात. मात्र, हा उपाय प्रत्येकाच्या त्वचेला योग्य असेलच असे नाही.

जान्हवी कपूरचा केसांच्या निगेचा देशी फॉर्म्युला

जान्हवी कपूर केसांच्या निगेसाठी महागड्या उत्पादनांपेवजी घरातील काही पदार्थांचा वापर करते. तिने एका मुलाखतीत सांगितले होते की, ती केसांसाठी अंडी, बिअर आणि मेथीसारख्या घरगुती पदार्थांचा वापर करते. केसांची निगा राखण्याच्या या पद्धती तिने आई श्रीदेवीकडून शिकल्याचेही सांगितले आहे. श्रीदेवी घरच्या घरी आवळा आणि सुक्या फुलांपासून तयार केलेले तेल केसांना लावत असत. जान्हवीही केसांना नियमित तेलालाच मालिश करते. त्वचेच्या निगेसाठी ती चेहऱ्यावर मध आणि साय लावण्यासही पसंती देते.

कटरीना कैफची एकाच लिपस्टिकची अनेक कामे

कटरीना कैफ तिच्या सौंदर्यासाठी आणि मेकअप शैलीसाठी प्रसिद्ध आहे. मात्र, अनेक मेकअप उत्पादने असूनही ती एका लिपस्टिकचा विविध प्रकारे वापर करते. कटरीना लिपस्टिकचा वापर ओठांसोबतच गाल आणि डोळ्यांच्या मेकअपसाठीही करते. उदाहरणार्थ, नारिंगी रंगाची लिपस्टिक ओठांवर लावल्यानंतर त्याच रंगाचा वापर गाल आणि डोळ्यांवर करून ती व्यवस्थित मिसळला जातो. त्यामुळे संपूर्ण मेकअपमध्ये एकसंध रंगसंगती दिसते. मात्र, अशा प्रकारचा प्रयोग करण्यापूर्वी त्वचेची संवेदनशीलता लक्षात घेणे आवश्यक आहे. कोणतेही नवीन उत्पादन चेहऱ्यावर वापरण्यापूर्वी पॅच टेस्ट करणे सुरक्षित ठरते.

दाट भुवयांसाठी प्रियंका चोप्राची युक्ती

प्रियंका चोप्राच्या भुवया दाट आणि उठावदार दिसतात. भुवया अधिक दाट आणि नैसर्गिक दिसण्यासाठी ती छोट्या ब्रशच्या मदतीने भुवयांचे केस वरच्या दिशेने विचरते. यानंतर आयब्रो डिफायनरचा (Eyebrow Definer) म्हणजे भुवयांना आकार आणि उठाव देण्यासाठी वापरले जाणारे मेकअप उत्पादन) वापर करून भुवयांना योग्य आकार दिला जातो. ही पद्धत भुवया अधिक दाट आणि उठावदार दिसण्यास मदत करू शकते. भुवया विरळ असतील तर योग्य प्रकारे आयब्रो डिफायनरचा वापर करून त्यांना अधिक उठावदार रूप देता येते.

प्रियंका चोप्रा-निक जोनस यांच्या नात्याचे गमक; वयात 10 वर्षांचे अंतर असूनही नाते कसे टिकले?

वयातील अंतराला नात्यावर वर्चस्व गाजवू दिले नाही...

विवाहानंतरही प्रियंका आणि निक यांच्या वयातील फरकाची चर्चा होत राहिली. मात्र, त्यांच्या वैयक्तिक आयुष्यात हा फरक मोठी अडचण ठरल्याचे दिसून आले नाही. दोघेही आपापल्या कामात व्यस्त असतात आणि अनेकदा वेगवेगळ्या ठिकाणी काम करतात. तरीही एकमेकांच्या महत्त्वाच्या प्रसंगी आणि व्यावसायिक आयुष्यात ते परस्पराना साथ देताना दिसतात. त्यांच्या नात्यातून एक महत्त्वाचा धडा मिळतो, दोन व्यक्ती एकमेकांसोबत सहज आणि आनंदी असतील तसेच आपल्या नात्याबाबत गंभीर असतील, तर वयातील अंतर गौण ठरते.

एकमेकांच्या स्वप्नांचा आणि करिअरचा आदर

प्रियंका चित्रपटांसह आंतरराष्ट्रीय प्रकल्पांमध्ये काम करतात, तर निक संगीत क्षेत्रासह इतर व्यावसायिक कामांमध्ये व्यस्त असतो. दोघांची स्वतंत्र ओळख, आवडी आणि कामाचे क्षेत्र आहे. तरीही ते एकमेकांच्या कामाचा आणि स्वप्नांचा

आदर करतात. कोणत्याही नात्यासाठी ही बाब अत्यंत महत्त्वाची आहे. जोडीदार तुमच्या स्वप्नांना समजून घेत असेल आणि तुमच्या यशाचा मनापासून आनंद घेत असेल, तर नात्यातील अनावश्यक नाराजी आणि तुलना कमी

होते. एकत्र आयुष्य जगण्याचा अर्थ प्रत्येक गोष्ट एकत्रच करणे असा नाही. उलट, एकमेकांना स्वतःची स्वप्ने पूर्ण करण्याची आणि आपल्या क्षेत्रात पुढे जाण्याची मोकळीक देणेही तितकेच आवश्यक आहे.

प्रेमासोबत आदर अन् विश्वासही आवश्यक

प्रेम नात्याची सुरुवात करू शकते; मात्र ते नाते दोघांकाळ टिकवण्यासाठी विश्वास आणि परस्पराना आदर आवश्यक असतो. जोडीदाराचे म्हणणे लक्षपूर्वक ऐकणे, त्याच्या निर्णयांचा आदर करणे

आणि गरजेच्या वेळी त्याच्या पाठीशी उभे राहणे यामुळे नाते अधिक मजबूत होते. वयात फरक असो किंवा नसो, एखाद्या नात्यात एक जोडीदार दुसऱ्याला कमी लेखू लागला तर समस्या निर्माण

होऊ शकतात. त्यामुळे वयाची तुलना करण्यापेक्षा दोघे एकमेकांना किती मान देतात आणि कठीण प्रसंगी किती ठामपणे एकमेकांच्या पाठीशी उभे राहतात, हे अधिक महत्त्वाचे आहे.

इतरांच्या मतांपेक्षा स्वतःच्या आनंदाला महत्त्व द्या

प्रियंका आणि निक यांच्या नात्यातून सर्वात महत्त्वाचा संदेश मिळतो तो म्हणजे, आपल्या नात्याबाबतचा निर्णय केवळ इतरांच्या मतांवर आधारित नसावा. प्रत्येक व्यक्तीचे आयुष्य आणि प्रत्येक नाते वेगळे असते. एका नात्यात योग्य ठरणारी गोष्ट दुसऱ्या नात्यातही

योग्य असेलच असे नाही. जर दोन व्यक्ती एकत्र राहून आनंदी असतील, एकमेकांवर विश्वास ठेवत असतील आणि परस्पराना आदर करत असतील, तर केवळ वयातील फरक त्यांच्या नात्याला कमकुवत करू शकत नाही. शेवटी, कोणत्याही नात्यात महत्त्वाचे

असते ते म्हणजे दोघांनी मिळून आयुष्य अधिक चांगले करण्याचा प्रयत्न करणे. समाज काय म्हणतो यापेक्षा जोडीदाराच्या आनंदाला, भावनांना आणि परस्पराना विश्वासाला अधिक महत्त्व दिले, तर वयातील अंतरासारखे अनेक अडथळे सहजपणे दूर करता येऊ शकतात.

